

Plenair deel voormiddag - auditorium

De transitie van een lineaire naar een circulaire economie staat hoog op de politieke agenda. Zo bracht de Europese Commissie recent een circular economy package uit en schuift de Vlaamse Regering in haar Visie 2050 het doorzetten van de transitie naar een circulaire economie als één van de zeven prioriteiten naar voren. Deze transitie kan bovendien bijdragen tot het behalen van de Sustainable Development Goals en de klimaatdoelstellingen.

De uitdagingen van deze transitie zijn aanzienlijk. Tegelijkertijd zijn er heel wat opportuniteiten, niet enkel op ecologisch, maar ook op economisch en sociaal vlak.

Op deze studiedag zetten SERV en Minaraad al deze aspecten in de kijker. Verschillende strategieën en relevante actoren komen aan bod, met aandacht voor de beleidscontext én de praktijk via inspirerende cases.

Inleiding

Karel Van Eetvelt - voorzitter SERV en gedelegeerd bestuurder Unizo

Keynote

Jonathan Holslag - doceert internationale politiek aan de VUB

De circulaire economie als strategie voor systeemverandering

John Wante - diensthoofd Beleidsinnovatie OVAM

Governance: het beleid schakelt hoger. Wie volgt?

Jiska Verhulst - directeur Plan C en transitie manager Circulaire Economie

**studiedag
circulaire economie**

**LAMOT Mechelen
13 september
2016**

Parallelsessies A

A1 - Circulair ontwerpen - Dijlezaal

Het potentieel van een product voor een circulaire economie - en daarmee ook zijn milieueffecten gedurende de volledige levenscyclus - wordt grotendeels bepaald tijdens de ontwerpfase. Daarom schuiven diverse beleidskaders (bv. het Zevende Milieuactieprogramma, het Stappenplan voor een efficiënt hulpbronnengebruik in Europa, het Pakket Circulaire Economie ...) ecodesign als belangrijk aanknopingspunt naar voor op weg naar een meer circulaire economie.

Tijdens deze sessie gaan we na welke beleidsinstrumenten de Europese, federale en Vlaamse overheden (kunnen) inzetten om een meer circulair productontwerp aan te moedigen, welke de aandachtspunten en/of randvoorwaarden zijn en hoe dit kan bijdragen tot het klimaatbeleid.

Voorzitter

John Vandaele - journalist MO*

The Circular Economy Action Plan: promoting circular design

Werner Bosmans - beleidsmedewerker Directoraat-generaal Milieu, Europese Commissie

Concreet potentieel Ecodesign in materiaalefficiëntie?

Bram Soenen - attaché senior Productbeleid, FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

Geen circulaire economie zonder circulaire producten

Wouter Ulburghs - beleidsmedewerker Ecodesign, OVAM

Circulaire ontwerpen & beleid: stimulans of rem?

Patrick Van den Bossche - head Center of Expertise Environment, Agoria

A2 - Circulair ondernemen - auditorium

De transitie van lineair naar circulair ondernemen gaat niet vanzelf. Ondernemers moeten heel wat hinderpalen overwinnen (o.a. voor financiering, inadequate regelgeving, gebrek aan technische kennis en vaardigheden ...). Hetzelfde geldt voor beginnende startups die een circulair businessmodel willen opzetten. Toch zijn er heel wat opportuniteiten die vaak onvoldoende bekend zijn.

In deze sessie gaan we in op deze hinderpalen en hoe ze weggewerkt kunnen worden. Tegelijk gaat aandacht uit naar de opportuniteiten die een circulaire economie voor een onderneming kunnen betekenen. De focus ligt hierbij op kmo's. Ter inspiratie komen enkele concrete cases aan bod.

Voorzitter

Piet Vanden Abeele - studiedienst UNIZO

Inleiding

Sam Deckmyn - community manager, Plan C

Bedrijfscase 1 - SwitchGear Company - Built to Last

Sophie Vandoorne - afgevaardigd bestuurder SGC

Korte keten in de landbouw - 2 initiatieven

- **Boerenenburen:** samen online kopen bij boeren uit de buurt
Hannes Van den Eeckhout - netwerkcoördinator
- **Westreex:** 'pick, drive & deliver' een zelfstandig distributiesysteem dat een korte schakel vormt tussen producenten van hoeve- en streekproducten en lokale afnemers in West-Vlaanderen
Kris Van Nieuwenhove - beleidsmedewerker SALV

Bedrijfscase 2 - YUMA - closed loop zonnebrillen

Sebastiaan de Neubourg - oprichter van YUMA

A3 - Jobs, vaardigheden en betrokkenheid werknemers - Herten Aas

De transitie naar een circulaire economie heeft een belangrijke impact op de arbeidsmarkt. Jobprognoses zijn zeer onzeker. Zeker is wel dat belangrijke verschuivingen zullen plaatsvinden en bestaande jobs zullen veranderen. Werknemers zullen dus mee moeten evolueren en de nodige competenties aanleren.

In deze sessie krijg je een toelichting bij recent onderzoek van de Stichting Innovatie & Arbeid (SERV) over de betrokkenheid van werknemers bij materialen- en energie-efficiëntie in bedrijven. Vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers van Colruyt getuigen hoe zij samenwerken om materialen- en energie-efficiëntie te verhogen. Aansluitend wordt ingezoomd op de problematiek van materialenschaarste en hoe dit vanuit werknemersperspectief kan benaderd worden binnen onder meer de metaalsector.

Voorzitter

Bert De Wel - studiedienst ACV

Inleiding - De toekomst van onze arbeidsmarkt

Raf Boey - Dienst Studie & Beleidscoördinatie, Departement WSE

Samenwerken aan materialen en energie in acht ondernemingen

Leen Baisier - onderzoeker Stichting Innovatie & Arbeid (SERV)

Case COLRUYT

Frédérique Nelissen - verantwoordelijke personeelszaken

Jan Thienpont De Coster - vakbondsafgevaardigde van ACLVB

Risico op materialenschaarste in een bedrijf: empowerment van de délégué

Bernard Mazijn - IDO vzw en UGent

Parallelsessies B

B1 - Van einde terug naar begin - Dijlezaal

In deze sessie ligt de focus op het sluiten van kringlopen. Heel wat bedrijven in Vlaanderen staan al ver op dit vlak en gebruiken recyclagemateriaal als input voor nieuwe producten. Wat zijn de uitdagingen?

Aan de hand van twee concrete bedrijfscases wordt nagegaan wat de drijfveren zijn om kringlopen te sluiten en welke problemen zich hierbij stellen. Hoe verloopt de samenwerking tussen bedrijven? Welke opportuniteiten kunnen nog beter benut worden?

Voorzitter

John Vandaele - journalist MO*

Inleiding

Karel Van Acker - KU Leuven, promotor Steunpunt Duurzaam Materialenbeheer

Bedrijfscase 1 - Agfa Graphics - Circulair business model via een collaboratieve supply chain

Peter Verschave - director Safety Health & Environment and Product Regulatory

Bedrijfscase 2 - Unilin - Circulaire economie Hout

Tino Mulle - chief sustainability officer

B2 - Circulaire economie en consumptie - denken in behoeftesystemen - auditorium

Een belangrijk aandeel van de milieueffecten van consumptie (en productie) wordt veroorzaakt bij de invulling van onze behoeften op het vlak van voeding, huisvesting en mobiliteit. Diverse beleidskaders (bv. het Zevende Milieuactieprogramma en het Stappenplan voor een efficiënt hulpbronnengebruik in Europa) schuiven deze behoeftesystemen dan ook als belangrijke sectoren naar voor.

Tijdens deze sessie verkennen we wat het kan betekenen om de transitie naar de circulaire economie vorm te geven via de invulling van deze behoeften. Omdat dit ook verband houdt met belangrijke non-ETS-sectoren gaat ook aandacht uit naar hoe dit kan bijdragen tot de klimaatagenda. Daarnaast focussen we op de rol die de burger hierbij kan opnemen.

Voorzitter

Jan Verheeke - secretaris Minaraad

De Vlaamse materialenvoetafdruk: focus op voeding, huisvesting en mobiliteit

An Vercalsteren - team leader binnen de Unit Duurzaam Materialenbeheer, VITO

Een circulaire visie vertrekkend vanuit het denken in behoeftesystemen

Sander Defruyt - research analyst, Ellen MacArthur Foundation

Van consument naar co-sument? Burgerparticipatie als katalysator voor circulaire economie

Barbara Janssens - coördinator Netwerk Bewust Verbruiken

De consument, een blinde vlek in de circulaire economie?

Erik Paredis - postdoctoraal onderzoeker, Centrum voor Duurzame Ontwikkeling, UGent

B3 - Circulaire economie en stedenbeleid - Herten Aas

Drie kwart van de Europeanen en meer dan de helft van de wereldbevolking woont vandaag in steden en dit aandeel zal nog toenemen. Om de dagelijkse activiteiten van de inwoners te ondersteunen, is de inzet van natuurlijke hulpbronnen en bijbehorende milieueffecten dan ook in sterke mate geconcentreerd in de steden.

Het aspect van fysieke en bestuurlijke nabijheid, dat eigen is aan de stedelijke omgeving, biedt echter ook kansen. De stedelijke omgeving kan zo vorm worden gegeven dat ze opportuniteiten biedt om kringlopen te sluiten, het hulpbronnenverbruik met bijbehorende milieueffecten te verminderen én terzelfdertijd het welzijn van de inwoners te verhogen.

Tijdens deze sessie verkennen we dan ook de rol die steden kunnen opnemen in de transitie naar een circulaire economie. Welke zijn de drijvende factoren voor een duurzame stedelijke transformatie, hoe kan de transitie naar een stedelijke circulaire economie bijdragen tot de klimaatagenda, hoe kan het (Vlaamse) beleid hierop inspelen en hoe kan men de samenleving hierbij betrekken?

Voorzitter

Christoph Delatter - coördinator Interafval en stafmedewerker Milieu bij VVSG

Transition towards sustainability: the role of resource efficient cities

Mieke De Schoenmakere - projectmanager Europees Milieuagentschap

Analyse van de mogelijkheden voor een circulaire economie in Amsterdam

Ton Bastein - sr. onderzoeker Circulaire Economie en Resource Efficiency, TNO (Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek)

De circulaire stad: living lab XL

Jorn Verbeeck - directeur Milieu en Klimaat, Stad Gent

**studiedag
circulaire economie**

**LAMOT Mechelen
13 september
2016**

met medewerking van OVAM en Plan C

Plenair deel namiddag - auditorium

In het paneldebat op strategische hoofdlijnen hebben leden van de SERV en Minaraad het over het belang van een circulaire economie.

Mathias Bienstman

Beleidscoördinator Bond Beter Leefmilieu vzw (BBL) en lid dagelijks bestuur Minaraad

Hans Maertens

Gedelegeerd bestuurder Voka-Vlaams netwerk van ondernemingen en lid dagelijks bestuur SERV

Ann Vermorgen

Nationaal secretaris ACV en ondervoorzitter SERV

Moderator

John Vandaele - journalist bij MO*

Slotwoord

Walter Roggeman - voorzitter Minaraad en erevoorzitter Natuurpunt vzw